

INKOMENSTOESLAGEN VOOR LANDBOUWBEDRIJVEN

Jakob Jager en Walter van Everdingen

In de loop van de jaren is de Brusselse prijsondersteuning voor een aantal producten deels afgebouwd en vervangen door directe inkomenstoelagen. Het een en ander vond onder andere plaats in het kader van de Mac Sharry-hervormingen vanaf 1993 en sinds afgelopen jaar in het kader van 'Agenda 2000'. Door deze omschakeling zijn de subsidiestromen richting agrariërs zichtbaarder gemaakt. Vooral akkerbouwers en rundvleeshouders ontvangen tot nu toe directe inkomenstoelagen van de EU, maar ook veehouders met snijmaïs kunnen de toeslag aanvragen, al zijn daar wel voorwaarden aan verbonden (onder andere beperkte inzet van bestrijdingsmiddelen).

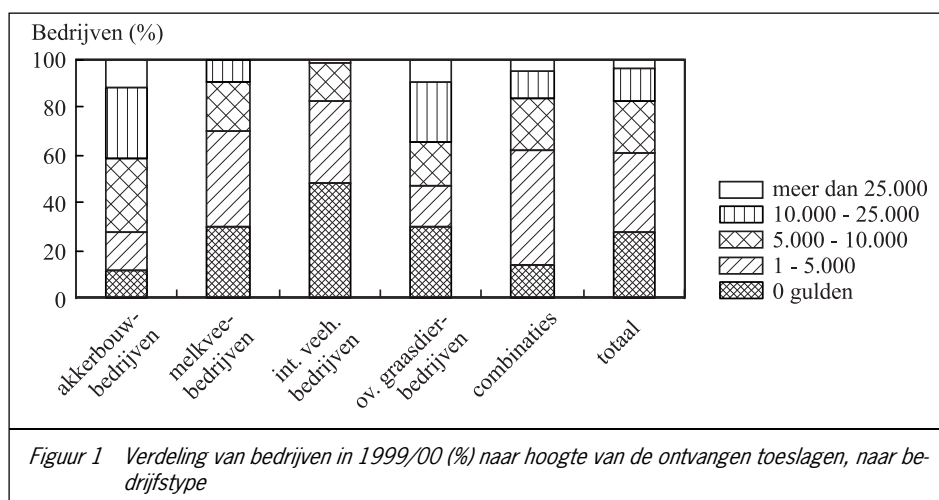
In 1999 (dus nog voor 'Agenda 2000') ontving bijna driekwart van alle landbouwbedrijven (exclusief tuinbouw) die door het Bedrijven-Informatienet van het LEI worden gerepresenteerd (bedrijven tussen 16 en 800 nge) een bepaald bedrag aan inkomenstoelage. Gemiddeld over alle landbouwbedrijven wordt de laatste jaren ongeveer 5.500 gulden ontvangen via deze toeslagen.

Toeslagen per bedrijf

Het grootste deel van de toeslagen (80%) wordt ontvangen middels de ha-toeslagen voor granen, olie- of eiwithoudende gewassen en snijmaïs. Hierdoor is het gemiddelde bedrag dat akkerbouwers ontvangen (ongeveer 12.000 gulden per bedrijf) veel hoger dan van de andere bedrijfstypen. Van alle akkerbouwbedrijven ontvangt 10% geen directe inkomenstoelagen vanuit het markt- en prijsbeleid van de EU. Bij 3 van de 10 akkerbouwbedrijven ligt de ontvangen toeslag tussen de 5.000 en 10.000 gulden en bij een even grote groep tussen de 10.000 en 25.000 gulden. Bij 12% van de akkerbouwbedrijven gaat de toeslag de 25.000 gulden te boven (figuur 1).

De melkveebedrijven ontvangen gemiddeld ongeveer 3.500 gulden per bedrijf. Ongeveer 30% van de bedrijven krijgt geen toeslag en op ongeveer 20% blijft de toeslag beperkt tot maximaal 2.500 gulden. Ongeveer 10% ontvangt meer dan 10.000 gulden. Het gaat in de meeste gevallen om de ha-toeslag voor snijmaïs. Ook bij de overige graasdierbedrijven zijn er grote verschillen tussen de bedrijven. Op dit bedrijfstype worden veel schapen en vleesvee gehouden, waardoor de dierpremies een grotere rol spelen dan de ha-toeslagen. Intensieve veehouderijbedrijven zijn minder afhankelijk van de Brusselse inkomenstoelagen. Gemiddeld ontvangen zij ongeveer 2.000 gulden, vooral bestaande uit ha-toeslagen (tabel 1).

Voor de duidelijkheid moet worden genoemd dat bij de zetmeelaardappelen de verwerker de steun uitbetaalt aan haar telers. Deze is niet in de berekening meegenomen.

Tabel 1 *Inkomenstoelagen per bedrijf in 1999/2000, naar bedrijfstype*

	Akker- bouw- bedrijven	Melk- vee- bedrijven	Intensieve veehou- derij	Overige graasdier- bedrijven	Gecombi- neerde bedrijven	Totaal
Aantal bedrijven	9.790	27.730	6.650	6.210	7.030	57.410
Toeslag per bedrijf	11.780	3.580	1.930	8.700	6.030	5.640
w.v. ha-toeslag	11.310	3.080	1.730	1.220	5.590	4.430
dierpremie	460	510	210	7.480	460	1.210
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.						

Toelagen naar inkomensklasse

De vergoedingen zijn niet meer direct aan de omvang van de productie gekoppeld, zoals bij prijsondersteuning, maar min of meer aan de bedrijfsomvang. De bedrijven met veel dieren of een groter areaal met de betreffende gewassen, ontvangen een hogere vergoeding dan kleinere bedrijven.

De toelagen komen mede daardoor deels ten goede aan bedrijven die al een relatief hoog inkomen behalen. De toeslag, die is ontstaan als compensatie van een prijsverlaging, heeft dan ook niet het karakter van een inkomensaanvulling tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

Als illustratie zijn de bedrijven uit het Informatienet daartoe per bedrijfstype ingedeeld naar de hoogte van het gezinsinkomen uit het bedrijf. Er is dus nog geen rekening gehouden met het inkomen van buiten het bedrijf. Voor de afzonderlijke klassen is bepaald hoeveel toeslag wordt ontvangen en wat de relatie is tot het inkomen. Om seizoenseffecten uit te sluiten is uitgegaan van een vijfjaarsgemiddelde over de periode 1995-1999.

De bedrijven met hogere inkomens ontvangen in absolute zin ook hogere toelagen (tabel 2). Gekoppeld aan het inkomen neemt het relatieve belang van de toelagen bij de hogere inkomens af. Op de bedrijven met een inkomen per gezin van meer dan 100.000 gulden maakt de toeslag nog slechts 4% uit van het inkomen. Over alle bedrijven gezien gaat een kwart van de totale ontvangen inkomens-toeslag (over deze bedrijven in deze periode gemiddeld ruim 330 miljoen gulden per jaar) naar bedrijven met een inkomen dat hoger is dan 100.000 gulden.

Tabel 2 Bedrijven en inkomenstoeslagen in de Nederlandse landbouw van enkele bedrijfstypen naar inkomensklasse (vijfjaarsgemiddelde 1995-1999)

	Gezinsinkomen uit bedrijf (gulden per gezin)						Totaal
	<0	0-25.000	25.000-50.000	50.000-75.000	75.000->100.000	>100.000	
Alle landbouwbedrijven							
Aantal bedrijven	11.380	11.790	12.630	8.480	6.170	10.380	60.840
Aandeel van de totale toeslag	17%	17%	17%	14%	10%	25%	100%
Bedrijven met toeslag (%)	77%	73%	75%	75%	72%	78%	75%
Toeslag (gulden per bedrijf)	5.000	4.620	4.390	5.520	5.210	7.830	5.380
Toeslag in % van het inkomen uit bedrijf	.	30%	10%	7%	5%	4%	9%
Akkerbouwbedrijven							
Aantal bedrijven	1.650	2.240	1.810	1.350	820	2.310	10.180
Aandeel van de totale toeslag	12%	15%	15%	15%	9%	34%	100%
Bedrijven met toeslag (%)	89%	91%	97%	95%	95%	95%	93%
Toeslag (gulden per bedrijf)	9.280	8.510	10.220	13.860	12.810	17.950	12.140
Toeslag in % van het inkomen uit bedrijf	.	59%	23%	19%	12%	8%	17%
Melkveebedrijven							
Aantal bedrijven	2.470	5.710	7.650	5.220	3.780	4.490	29.310
Aandeel van de totale toeslag	8%	13%	20%	19%	16%	24%	100%
Bedrijven met toeslag (%)	69%	64%	70%	73%	72%	76%	70%
Toeslag (gulden per bedrijf)	3.230	2.330	2.560	3.570	4.090	5.280	3.370
Toeslag in % van het inkomen uit bedrijf	.	14%	5%	4%	4%	3%	5%
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.							